

reg 7677

A U É

SUPLEMENT SETMANAU DETH DIARI AVUI. DISSABTE, 5 DE SETEME DE 1998

Era ONCE comence es òbres dera naua lauaria industriau plaçada en Vielha

Eth centre aucupacionau darà trabalh, en ua prumèra fasa, a setze discapacitats fisics e psiquics dera Val d'Aran

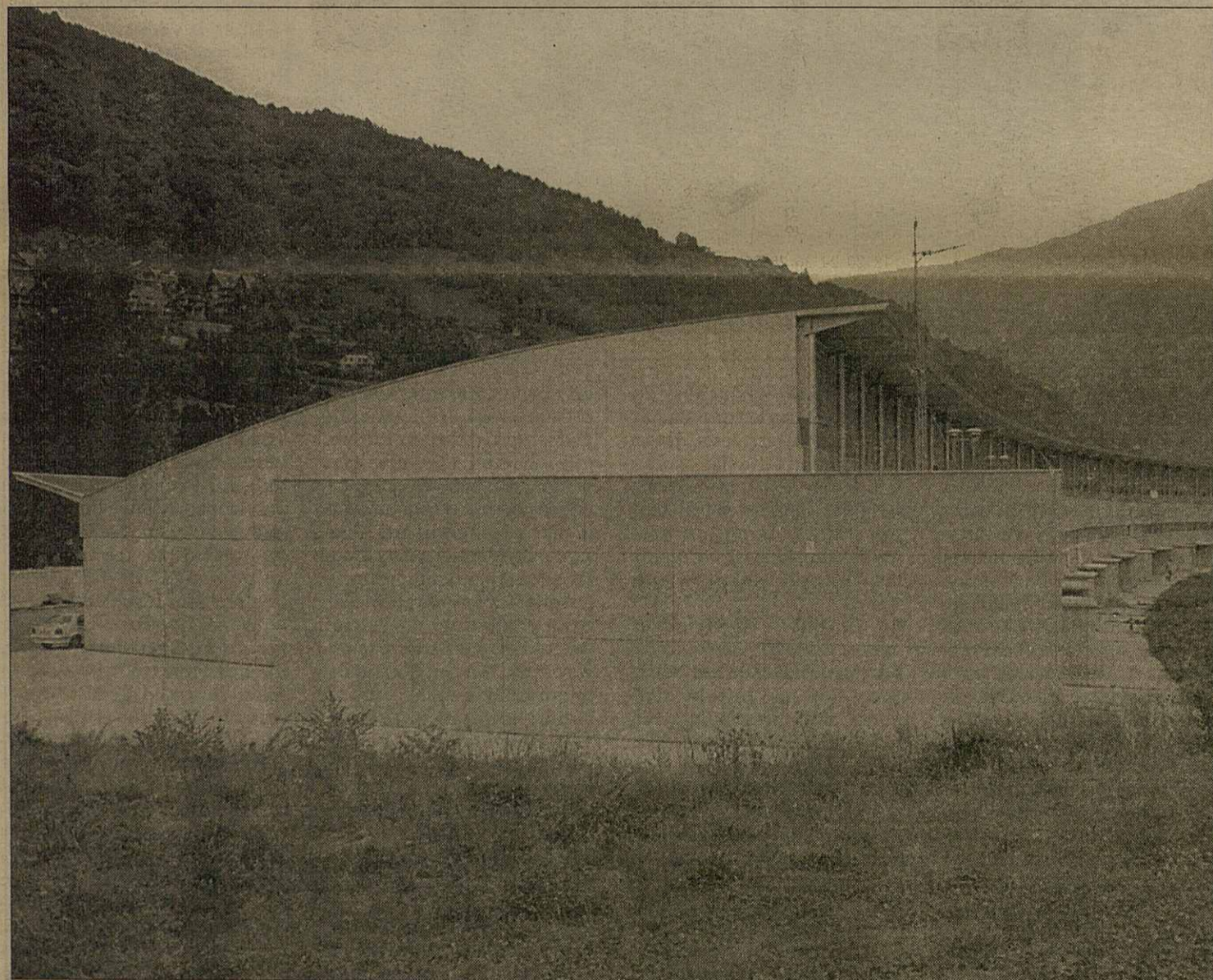
UJA
GEDO
DIPLO
E Sival

Es trabalhs de bastiment dera lauaria industriau, plaçada en Vielha e que pòrte a tèrme eth Grop Empresariu Once, comencèren era

passada setmana. Aguest centre aucupacionau darà trabalh ena sua prumèra fasa a un totau de setze discapacitats tant fisics coma psiquics,

ua chifra que se poderie veir incrementada en un futur enquia 25 s'es resultats son satisfactòris. Tanben aucuparà a quate monitors e dus

comerciaus. En principi es installacions an d'èster prèstes entath mes d'octobre. Eth mes de noveme ja poderie començar a foncionar.

SILVIA PUERTOLAS

Aspècte extèrn des naus a on anarà plaçada era lauaria

Salardú acuelh eth cors de formacion de tecnicas d'antifurtivisme

Aguesta setmana era Aubèrja Garona de Salardú a estat er escenari deth prumèr cors que se hè ena Val d'Aran de formacion de tecnicas que se hen a servir entà combàter eth furtivisme.

Aguest cors a estat organitzat pera Agropacion d'Agents forestaus de CCOO amassa damb eth Conselh Generau damb era voluntat de potenciar e mielhorar es coneishements en aguest camp en tot adreça-se as professionals qu'en un moment o un aute an d'actuar dauant d'aguesta problematica.

Es jornades an desvelhat força interès ei per çò qu'eth nombre de places, qu'en un principi ère limitat a trenta, s'auèc d'augmentar a cinquanta en tot demorar encara gent dehòra.

MIRALHEM-MOS

Era toponimia mos ditz qu'Arties vò dèder entres dues aigües; açò que l'ac calerie dèder a Joan Portolà Pinòs de çò de "Juanito" d'Arties que plan ben ac a podut comprovar.

Cada viatge que i a auut un aigüat a auut de hùger de casa. Eth Garona desbordèc eth vint-e-sèt d'octobre de 1937, e mès tard eth Valarties eth tres d'agost de 1963. Era aiguassada baishauè damb tanta fòrça que Joan rebrembe "qu'es palhèrs baishauen sancers coma barcos".

DELICATESEN
E D I C A T E S E N
CTRA. BAQUEIRA - PLAÇA MAJOR - SALARDÚ

DELICATESEN
E D I C A T E S E N

Mixtus® dera Val: EL RECORD MÉS ENTRANYABLE

Es Pèires®

FOSFOCOLOR-SALARDÚ - Tél. 973 64 53 08

Es Pèires®, el suport ideal per als teus Mixtus Glimmerings®

ERA ENTREVISTA

“Volem engegar ua campanha entà dar a conéisher eth Caoc”

Silvia Puértolas
LES

Silvia Puértolas. Entàs que non lo coneishen, qué ei eth Caoc?

Ramon Agulló. Eth Caoc ei eth Centre d'Afraitament Occitanocatalan; ei ua entitat cultural sense anim de lucre. Nosati aciu en Aran, era nòsta delegacion, a un aute nòm, Almosc, que vò dider Amàs Les Musica occitana Sardanes Catalonha.

S.P. Quan se fondèc coma associacion?

R.A. Caoc pròpiament dit se fondèc en 1978 en tot qu'era delegacion d'Aran, siguec fondada er an 1994.

S.P. Per qué aguesta delegacion, quina ei era sua finalitat?

R.A. Se creèc entà potenciar e dar a conéisher, per miei de dièrses activitats qu'organizam, era cultura aranesa non sonque ara gent deth parçan senon tanben a toti es que i son de pas. Aguesta delegacion en Aran sorgic entà dar a conéisher ara gent d'aciu eth Caoc. Coma ja sabem Aran forme part d'Occitània en tot qu'administratiuament depen de Catalonha, era finalitat de que sigue justament er endret trigat entath sòn emplaçament ei perque servis de pònt de comunicacion entre Occitània e Catalonha.

S.P. Un des problèms damb es que vos trapatz ei era manca de sòcis...

R.A. Ara gent li còste participar d'iniciatiues coma aguesta, ja qu'ath long der an son fòrça es collaboracions economicas que se hèn individualment entà tota sòrta d'activitats. Mès nosati, ara que mos trapam mès plaçats e ja damb ua experiéncia prèvia gràcies ar amàs occitanocatalan qu'organizam an darrèr de an, non descartam engegar ua campanha de promocion entà dar a conéisher un sinhau mès era nòsta associacion.

S.P. Mos parle der amàs qu'enguan tornen a hèr aguest mes de seteme.

R.A. Durarà dus dies ar igual qu'era rèsta d'edicions. Enguan a coïncidit damb era dimenjada deth 19 e 20 d'aguest mes, e com cada an

SILVIA PUÉRTOLAS

procuraram presentar ua aufèrta variada entà non quèir ena monotonia.

Com est'an passat tanben auram un talhèr de balhs de salon. Entre d'auti actes se harà eth sopar d'afraitament eth dissabte 19 en Bossòst damb era actuacion dera Coblà Resson d'Igualada. Un acte musicau que non serà er unic ath long d'aguesta dimenjada. Ua auta des activitats previstes ei era presentacion des bases entà participar ena dusau edicion deth concors de recitacion tà mainatges, un certamen que se celebrarà eth mes de noveme en Vielha. En programa tanben se i contemple era clausura dera exposicion que se comencec eth passat 1 de seteme en Centre Culturau de Bossòst a cargue deth pintor Joan Martínez Bruguera, que se barrarà damb eth sorteg d'ua pintura der artista. Ja entath dimenge e en Les i aurà era concentracion de toti es grops de musica participaires en amàs a on tanpòc i man-

caràn es grops aranesi de dances. En aguesta jornada tanben s'auferirà un dinar d'afraitament. Er amàs d'enguan se barrarà damb un Cafè Concèrt dera Cantaira Lucia. Damb un programa fòrça variat barrejam era cultura catalana e aranesa.

S.P. Per qué se trigue entad aguest amàs eth Baish Aran?

R.A. Jo considèri qu'eth Baish Aran hèm es "praubi" d'aguest petit gran país qu'ei Aran. Toti, sustot quan arribe er iuèrn, se'n bremen deth Naut Aran. Activitats coma aguestes tanben pòden ajudar a potenciar aguesta part dera comarca entà qu'era gent tanben la coneishe. Eth prumèr e dusau an comencèrem a hèr er Amàs en Les, dempús ja mos daurirem entà Bossòst.

S.P. Quina nauetat destacabla presentatz entà enguan?

R.A. Auem desligat eth concors de recitacion de çò qu'ei er amàs pròpiament dit entà dà-li ua major importància. A diferéncia dera rèsta d'ans, coma ja è

dit abantes, en amàs sonque presentarem es bases entà podé-i participar, en tot hèr que sigue un solet acte que se desvoloparà en mes de noveme e que permetarà dà-li mès protagonisme. Pensam que coma eth cors escolar ja serà començat es professors tanben pòran incentivar as alumnes enes escolles entà qu'era participacion sigue an darrèr d'an mès importanta. Enguan tanben coma nauetat entà toti aqueri que se i apròpen pòran trapar ua parada de libres e articles culturaus relacionats tostemps damb aguest acte.

S.P. Era gent que i volgue participar a on s'a de dirigir?

R.A. Es contactes qu'auem son o ben ena delegacion der Almosc en carrèr des Banhs de Les, ena delegacion deth Caoc en Barcelona o ena Federacion Sardanista des Comarques de Lhèida. Aguesti son es punts de contacte entà aquerir tota era informacion.

S.P. En çò que portam d'an

PERFIL

Ramon Agulló Teixidor neishec en Barcelona er an 1948. Ei delegat deth CAOC (Centre d'Afraitament Occitanocatalan) ena Val d'Aran des dera sua fondacion en 1994. Viu en parçan des de junh de 1990.

En tot desplaçà-se des de Barcelona entà anà-se'n a viuer en Les, per motius laboraus, se comence a interessar pera cultura aranesa. Ei atau que decidís prenèi part d'ua manèra mès actiua damb er amàs anuau qu'eth madeish organise jos eth subèrnòm de Almosc (Amàs Les Musica Occitana Sardanes Catalonha). Cada an eth Caoc-Almosc presente ua sòrta d'actes que barrejan era cultura catalana e occitana.

eth Caoc a eth ua collaboracion puntuau damb Amics d'Aran. Mos explique qu'ei.

R.A. Amics d'Aran ei un grop de gent, ja siguen aranesi o simpatisants, que viuen e trabalhen en Barcelona e que cerquen un punt de trobada comun. Amassa sajaràn de hèr activitats conjuntes vinculades damb era Val. Era prumèra activitat desvolopada siguec un sopar que se hec eth mes d'abriu a on amassèrem ath torn de 80 personas. Ua des idies que lèu mos agradarie portar a tèrme serie era presentacion en Barcelona deth libre de Francesc Boya, "Presoèrs dera mar gelada" un trabalh hèt en aranés e guanhador deth prèmi Les Telúries d'enguan en apartat de pròsa. A jo m'agradarie qu'Amics d'Aran siguèsse en certa forma era "Ambaixada" dera Val d'Aran en Barcelona.

S.P. Quines autes causes hè eth Caoc pera cultura aranesa?

R.A. Sajam de colaborar damb collectius coma Lengua Viva ena mesura des nòstes possibilitats. Tanben voi rebrembar que des deth Caoc en Aran èm dubèrti entà trabalhar damb uns auti collectius que mos ac poguen demanar.

JAUME VILALTA
President
CRISTINA COLL HUIX
Directora general

VICENT SANCHIS
Director
LLUÍS MARTÍNEZ
Subdirector
Redacció:
SILVIA PUÉRTOLAS

Producció tècnica:
JORDI PELÁEZ
Publicitat:
ALBERT BORRÀS
JORDI RIBAS

Centrala Tel.: 93-316 39 00 - Fax: 93-316 39 36
Publicitat Tel.: 93-316 39 23 - Fax: 93-316 39 25
Subscriptors Tel.: 93-316 39 44 - Fax: 93-316 39 15
Distribució Tel.: 93-316 39 16 - Fax: 93-316 39 15

Consell de Cent. 425 - 08009 Barcelona

Telèfons a la Vall d'Aran
Redacció: 909 50 92 02
Publicitat: 908 69 29 50

DI: B20.249-1976
DIFUSIÓ CONTROLADA PER L'OJD

Era Corporacion Once bastís era lauaria que darà trabalh a discapacitats fisics e psiquics

Es installacions serviràn de centre aucupacionau entà uns setze discapacitats dera Val d'Aran

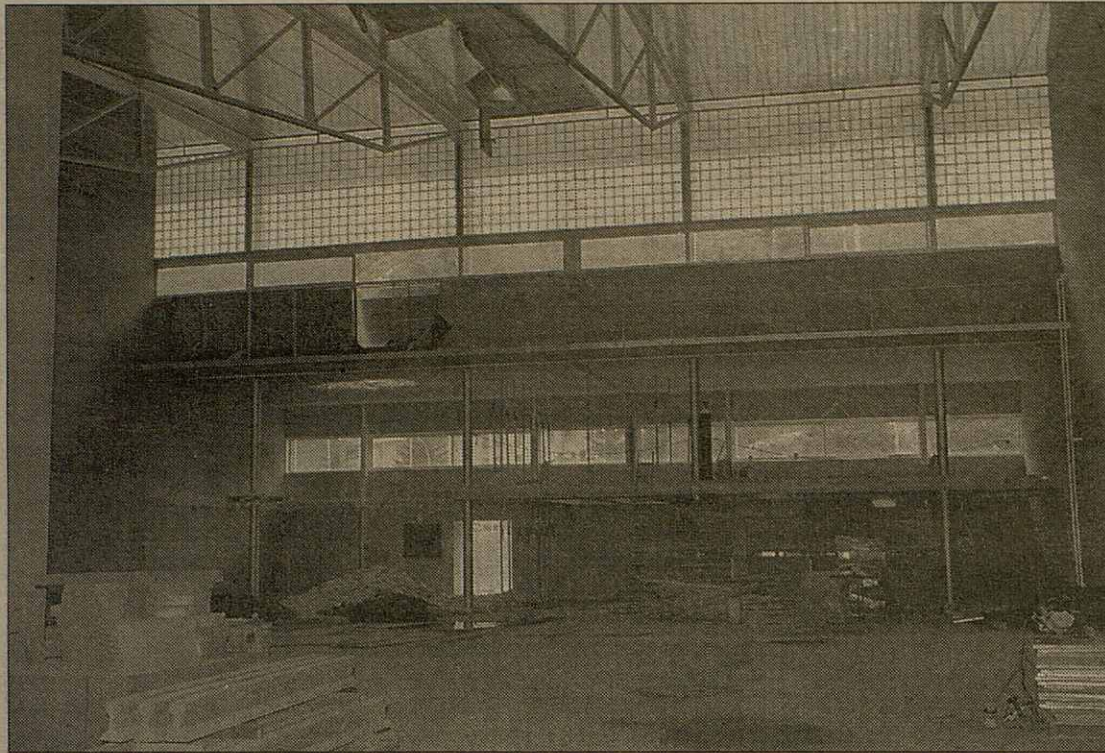
Silvia Puértolas
VIELHA

Era passada setmana comencèren en Vielha es trabalhs de bastiment dera naua lauaria industriau que servirà coma centre especiau de trabalh entà discapacitats fisics e psiquics. Er emplaçament d'aguesta lauaria ei en dues des naus qu'enquiath moment pertanhien ar Incasol.

Aguesta setmana des deth Conselh Generau ja s'adreçat ua carta a toti es discapacitats, tant fisics coma psiquics deth parçan que pòrien aucupar un des 16 locs de trabalh qu'en ua prumèra fasa son previsti que se creen. En escrit se les informe d'ua entrevista personau qu'auràn de mantier coordinada pes servicis sociaus deth Conselh Generau e membres dera Corporacion Empresariau Once. En aguest sentit se harà era triga des treballadors entre eth 28 de seteme e eth 2 d'octobre.

Era Val d'Aran compde actuament damb uns cinquanta quate discapacitats ei per açò que s'aurà de hèr ua seleccion des persones qu'aucuparàn es locs de trabalh. En aguesta seleccion se tierà en compde era situacion personau de cadun des sollicitants.

Tanben se cobriràn es places de quate monitors que i aurà permanentment ena lauaria atau coma es dus comerciaus que s'encuedaràn de distribuïr e rëmassar era ròba. Eth Sindic d'Aran Carlos Barrera remerquèc que: "non cau desbrembar qu'era

SILVIA PUÉRTOLAS

Es trabalhs interiors comencèren era passada setmana

inversion la hè ua empresa e per tant s'es resultats son satisfactoris era ampliacion des locs de trabalh poderie anar en augment enquia arribar a arténher un totau de 25 discapacitats."

En principi ei previst qu'entath mes d'octobre se poguen començar a hèr pròves de tota era maquinària e comprovar atau eth sòn bon foncionament. Serie en noveme quan se meterie en marcha eth centre entà qu'eth personau que lo harà foncionar se pogue adaptar ara naua faena justament abantes dera sason d'iuèrn en qué i aurà mès activitat en

parçan. Er objectiu ei arténher eth maxim de mercat abantes qu'arribèra era sason d'esquí tant en camp dera ostalaria coma dera restauracion.

Era ubicacion

Quan se comencèc a parlar deth bastiment d'ua lauaria d'aguestes caracteristiques, era sua ubicacion ère prevista enas naus industriaus que se trapen en Les e que temps se darrèr èren dera Mancomunitat Forestau. Aguest projècte demorèc arturat enquia gèr der an 1997, an en qué eth Conselh Generau le tornèc a recuperar en tot

entrar en contacte damb era Corporacion ONCE e amiar atau entà deuant ua idia que permeterie crear locs de trabalh entà discapacitats fisics e psiquics. Coma endret idòni entà ubicar aguest centre se pensèc alavetz en Vielha, ja qu'es naus de Les èren en un estat de deteriorament auançat.

Eth pas posterior siguec un estudi de mercat que se hec ena primavera der an 1997. Un comerciau, dera empresa Flisa, que depen dera Once e que serà era gestora deth installacions, acompanhat per tècnics deth Conselh Generau visitèren

toti es otelèrs e restauradors dera Val. Un informe presentat per aguest comerciau, responsable dera viabilitat, mostrèc coma satisfactori eth projècte, ei atau qu'a partir d'aquiu era maxima institucion aranesa negocièc personauament damb er Incasol un mielhor prètz entar aqueriment des naus enes que finaument se decidic que se ubicarie eth centre.

En un començament es naus auen un còst de nauanta mil pessetes eth mètre quarrat, ua quantitat que s'arribèc a rebaihar enquias seishanta mil pessetes. Ei atau qu'era Corporacion Empresariau Once n'aqueric dues qu'aucupen un totau de mil mètres quarrats. Dempús de veïr era viabilitat deth projècte ja se presentèren es maquetes der aspècte qu'auràn ja en un futur es naues installacions. En aguest sentit cau d'èr que tant er Ajuntament de Vielha coma eth Conselh Generau aqueriren un compromís de colaboracion entà her realitat eth projècte.

Tanpòc cau desbrembar es amassades que se heren ena Val, en tot èster convidats toti aqueri establiments que d'ua manèra o ua auta podien auer interès per aguesti servicis.

Es òbres pòrien èster visitades peth President dera Generalitat Jordi Pujol, a peticion deth Conselh Generau d'Aran, en ua carta que se li aadreçat recenment. Pujol a previst visitar era comarca eth 19 de seteme.

**CATALUNYA
RÀDIO**

NAUT ARAN 98.4 BAISH ARAN 98.0

NAUT ARAN* BAISH ARAN*
98.4 98.0

* En desconexion entà era Val d'Aran programa MEDDIA ARANÉS de: 12 a 13 ores e de 19 a 20 ores.

RAC | 105

NAUT ARAN 103.4

RÀDIO ASSOCIACIÓ DE CATALUNYA

**CATALUNYA
MÚSICA**

NAUT ARAN 98.4 BAISH ARAN 98.0

Vidres Viola

Avda. Maladeta, 19 25530- VIELHA
Tel. y Fax: 973 640289

EMMARCACIONS A MIDA

VISITI'NS I LI ENSENYAREM

**LA NOSTRA ÀMPLIA
GAMMA DE MARCS**

**ENTÀ
ANONCIS
TRUCAR
TATH**

**TELEFON
908.69.29.50**

**apren
ARANÉS**

**Classes d'Aranés entà toti
en BARCELONA**

**apren
ARANÉS**

CORS 98-99

**Classes d'Aranés
entà toti en
BARCELONA**

NIVÈU A (orau).- Entad aqueri que volguen aprèner a parlà-lo (60 ores).
NIVÈU B (Aprentissatge dera ortografia).- Entàs que saben parlà-lo e volen aprèner a escriuè-lo (60 ores).

Preparacion tà exàmens dera Junta Permanenta d'Aranés.

Conselh Generau d'Aran

COL LABORACION:
 Generalitat de Catalunya
Direcció general de Política Lingüística

Era XII edicion dera Escòla d'Estiu tracte es sistèmes forestaus deth parçan

Redaccion
VIELHA

Mès de trenta cinc mèstres e d'alti assistents de tota era Val d'Aran s'amassèren era passada setmana en ues jornades educatiues que formauen part dera XII edicion dera Escòla d'Estiu.

En tot seguir era linha mercada ara hè uns tres ans, es mèstres organiadors dera Escòla triguèren un còp més un tèma monografic damb era finalitat de poder apro-

hondir més en quauque aspècte d'importància ath laguens dera Val.

Ei atau que dempús d'auer tractat enes anteriores edicions eth romanic aranés e era istòria deth parçan, entà enguan eth tèma trigat sigueren es sistèmes forestaus dera Val d'Aran.

Segontes Alvaro Aunós, coordinador tecnic d'aguestes jornades: "ei un tèma fòrça interessant pera sua diversitat floristica, per tractà-se d'abitats importants entara vida des èsters vius, peth caractèr

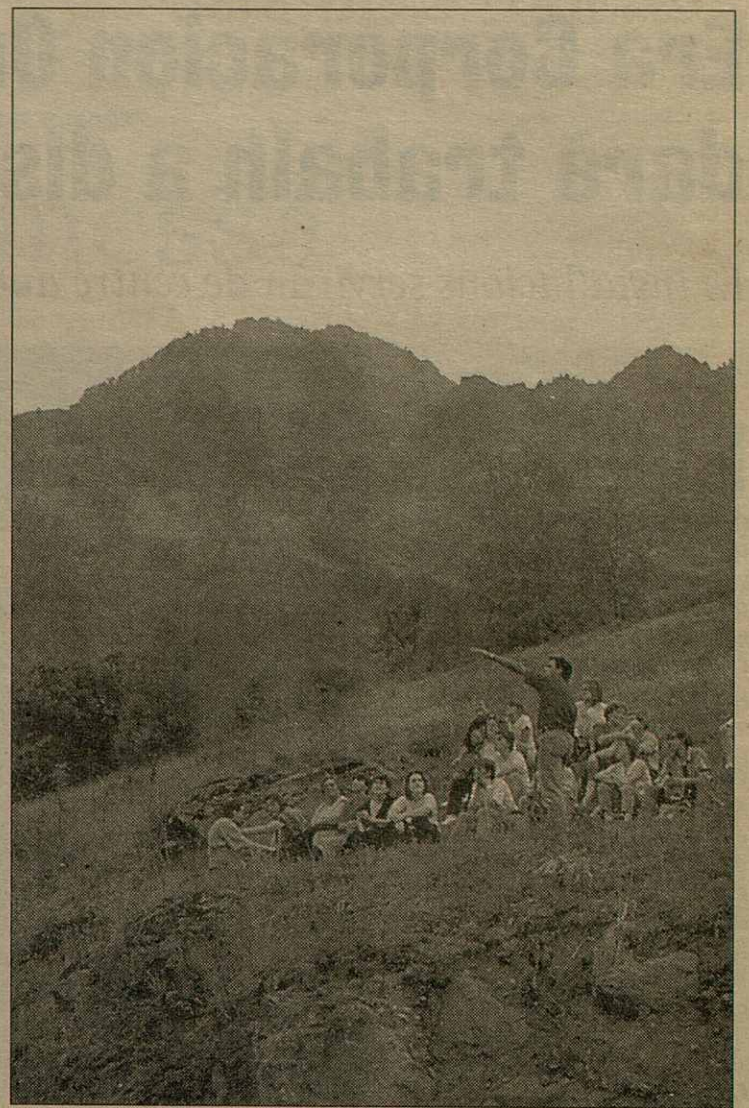
qu'aguesti sistèmes forestaus an sus era proteccion deth solèr e dera integritat fisica sus era seguretat des pòbles. Tanben sustot perque aguesti sistèmes (bòsqui e peisheus) an estat un element fòrça important ena economia tradicionau aranésa".

Es coneishements aquerits ath long d'aguestes jornades seràn trasmetudi posteriorment pes mèstres as sòns alumnes, ja qu'atau se preten qu'es mainatges e mainades deth parçan aprenguen a conèisher, estimar e protegir eth sòn entorn.

Era Escòla d'Estiu dera Val d'Aran compde, des dera sua creacion, damb eth subvencionament deth Departament d'Ensenhament dera Generalitat, qu'apòrte es sòs que s'an de besonh entà poder portar entara comarca es tecnicos e professors experts en tèma que se tracte e qu'ara ora siguen boni coneishedors dera Val.

Visites as bòsqui

Eth programa se desvolpèc es dies 2 e 3 de seteme damb explicacions teoriques e visites practiques entà quauqui des endrets trigats enes que se podien veir procèsi naturaus e que permeteren aplicar sus eth terren es expli-

Visita tara Ribèra de Varradòs

cacions que daue eth tecnic damb eth fin de hèr més entenedors es concèptes que s'explicauen. Per çò que tanh as ponències que s'arribèren a presentar, es principaus aspèctes tractats virèren ath torn deth marc juridic qu'existís actuament sus eth bòsc, ua introduccion ara flora e fauna aranésa atau coma eth profitament que se

hè des montanhes. Es camps de trabalh portèren as assistents ad aguestes jornades enquiara zòna de Varradòs.

Entre es diuersi actes tanben cau destacar era participacion de Marti Boada, Prèmi Global 500 dera ONU, que dèc dues conferències sus "era diversitat des nòsti bòsqui" e "eth bòsc coma recors educatiu".

telefons d'interès generau

64 18 01	Conselh Generau d'Aran	Çò de Saforcada	(25530 Vielha)
64 18 15	Musèu Val d'Aran	Major, 36	(25530 Vielha)
64 18 15	Ecomusèu de Vilamòs	Major, s/n	(25551 Vilamòs)
64 18 15	Musèu S. Joan d'Arties	Ctra. Baquèira, s/n	(25599 Arties)
64 00 80	Pompièrs Val d'Aran	Ctra. Nacionau, 230	(25530 Vielha)
64 00 04	Espitau Val d'Aran	Espitau, 5	(25530 Vielha)
64 82 29	Dispensari medicau - Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)
64 82 11	Dispensari medicau - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)
64 53 88	Farmàcia Palà - Baquèira	Edif. Campalías, s/n	(25598 Baquèira)
64 43 46	Farmàcia Palà - Arties	Ctra. deth Pòrt, s/n	(25599 Arties)
64 23 46	Farmàcia Català - Vielha	Avda. Pas d'Arrò, s/n	(25530 Vielha)
64 25 85	Farmàcia Palà - Vielha	Sentin, 1	(25530 Vielha)
64 20 39	Farmàcia Moralejo - Bòrdes	Antecada, s/n	(25551 Es Bòrdes)
64 82 07	Farmàcia Almansa - Bossòst	Eduardo Aunós, s/n	(25550 Bossòst)
64 72 44	Farmàcia Almansa - Les	Querimònia, 3	(25540 Les)
64 12 91	Parròquia de Salardú	Sant Andréu, 1	(25598 Salardú)
64 00 21	Parròquia de Vielha	Pas d'Arrò, 8	(25530 Vielha)
64 82 53	Parròquia de Bossòst	Major, 31	(25550 Bossòst)
64 81 05	Parròquia de Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)
64 20 44	Mòssos d'esquadra	Edif. Tressens baish	(25539 Betren)
64 80 14	Comissaria - Les	Ctra. de França, s/n	(25540 Les)
64 52 77	Guàrdia Civil - Baquèira	Parcatge Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)
64 00 05	Guàrdia Civil - Vielha	Montcorbison, s/n	(25530 Vielha)
64 81 77	Guàrdia Civil - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)
64 72 29	Traffic - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)
64 01 75	Casèrna militar - Vielha	Pas d'Arrò, s/n	(25530 Vielha)
64 20 88	Gasolinèra - Vielha	Ctra. deth Tunel, s/n	(25530 Vielha)
64 72 91	Gasolinèra - Era Bordeta	Ctra. N-230, s/n	(25551 Era Bordeta)
64 71 00	Gasolinèra - Pontaut	Ctra. N-230, s/n	(25549 Pontaut)
64 57 26	Infor. torisme Salardú	Balmes, 2	(25598 Salardú)
64 16 12	Infor. torisme Arties	Pl. Urtau, 26	(25599 Arties)
64 01 10	Infor. torisme Vielha	Samiulera, 5	(25530 Vielha)
64 82 07	Infor. torisme Bossòst	Eduardo Aunós, s/n	(25550 Bossòst)
64 72 44	Infor. torisme Les	Pl. der Ajuntament, s/n	(25540 Les)
64 44 55	Infor. Baquèira Beret	Nucleu Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)
64 09 79	Gen. Iniciatives Toristiques	Avda. Castièro, 15	(25530 Vielha)
64 72 32	Deportur	Sant Ròc, 1	(25550 Bossòst)
64 24 44	Camins des Pirinèus	Pas d'Arrò Baishi, s/n	(25530 Vielha)
64 08 88	Escòla d'Equitacion	Ctra. França, s/n	(25530 Vielha)
64 28 64	Palai de Gèu	Eth Solan, s/n	(25530 Vielha)
64 81 57	Complexe esportiu Bossòst	Era Lana, s/n	(25550 Bossòst)
64 01 95	Parada de taxis (Vielha)	Pl. Sant Antòni, s/n	(25530 Vielha)
932 65 65 92	Coches de linha		
906 33 00 03	Informacion meteorologica		
900 12 35 05	Informacion carretères		

Eth Policia Nacionau dera Comissaria de Les, José López Ruíz siguec eth descubridor d'un des misharnons més grani que s'an trobat enquiath moment ena Val d'Aran. Eth "Peth de Lop" se trapèc dimars passat en tot qu'eth policia passejaue peth parçan coneishut coma "Uaus", en tèrme municipau de Bossòst. Dempús de transportà-lo enqui Les, se hec un calcul deth sòn pes. Se tractaue d'un misharnon comestible de més de quinze quilòs. Eth descubridor d'aguest Peth de Lop ja a anonciat era sua intencion de premanir ua tortilha giganta entà toti es sòns companhs de faena.

bramau

A Pèire Pessamessa

P lanvolut amic: Auem auut era sòrt de compartí-te ues estones enes prumèras jornades Universitàries Occitano-Catalanes deth mes de juriòl en Salardú as que i assisties com alumne. Era sòrt mos venguie dada pera tua trajectòria de molti ans ena luta pera defensa der occitan, peth tòn militantisme, pera tua capacitat literària, peth tòn convenciment ena defensa dera peculiaritat... Siguec especiaument emocionanta era signatura deth Convèni entre er Institut d'Estudis Catalans e er Institut d'Estudis Occitans dera man des sòns Presidents e era reflexion en torn as paraules deth Sr. Castellet qu'oferie damb generositat tota era ajuda que calesse as Occitans des der Institut d'Estudis Catalans e deth rebrembe que hège eth Sr. Carbona qu'en gèr de 1213 Occitans e Catalans formauen eth madeish estat-nacion, tot e que sonque durèc uns mèsi... Rebrembi damb especiau afècte eth tòn aprenentatge der aranés e qu'ath cap dera setmana ja ères capaç de parlà-lo damb correccion, e es tues afeccions que ja vien de joen per tot çò que sent a Occitània e Catalonia, des d'aquera estada tua, damb setze ans, en casa deth Sr. Jusèp Carbonell en Sitges que tant e tant ajudèc des dera Generalitat Republicana ath desvelhament dera cultura Occitana. Era tua presència aumplièc er espaci intellec-

tuau des Jornades e tot e que i assisties d'alumne siguis mèstre entre toti. Non podiem auer millhor... Sustot dempús des darrèrs eveniments que meten era tua persona ena punta destacada dera piramide des que luten contra era represion lingüística der Estat Francés damb metòdes senzilh deth dia a dia. Ei intrascendent qu'es bilhets d'entrada deth Castèth de Buòus, poblet dera Provença deth que tu ès alcalde, auessen era inscripcion "Comuna de Buòus-Occitània, drech d'intrada per la visita dau fòrt". Ei ua inscripcion simpatica e rebrembe a un simple nivèu folcloric era pertenença istorica e culturau deth pòble. Ei ua senzilha presentacion costumista, entenedora entà quinsevolh ciutadan deth nòste contorn respectuós damb es dreus des pòbles e es dreus der individu, sustot en ua societat e en un pòble que coma Buòus, d'un centener d'abitants, sonque era tua família se mantien coma occitanoparlanta. Totun, dempús de vint-e-cinc ans e mès de miei milion de visitants, ara, a arribat un "pishavinagre" que s'a encuedat qu'aquera senzilha inscripcion en occitan ère constitutiva de delictè e a presentat ua quèisha ath sosprefecte. Eth sosprefecte a auut era pòga abilitat politica d'adreçà-te ua carta en tot rebrembà-te qu'en Buòus cau com-

plir era legislacion francesa e qu'era Constitucion en sòn article dus obligue a que tot çò oficiau sigue hèt en francés donques qu'aguesta ei era lengua dera republica. Se non rectificues seràs objècte d'ua sancion administrativa!!! Ei dificil d'expressar tota era ràbia qu'aguestes accions hèn a sènter... era impotència, era desconfiança en cèrti valors e en cèrti comportaments umans; ei "er òme que ja non ei er òme que creiguem"... Ei era expression deth mortier qu'aucis implacablement es darrèrs manifestacions de vida dera sua victima... Qué vòlen ara? França e es que defensen er uniformisme lingüístic s'an convertit en exemple europèu dera intolerància, dera intransigència e dera represion contra era libertat d'expression. Se n'arrissen per tot d'accions d'aguest tipe. Eth "Sunday Telegraph" anglés t'a dedicat ua plana en tot hèr burla deth sistèma francés. Ena guida de visita deth Castèth publicada er an 1997 e coma ua premonicion de que quauquarren anaue a passar ja justificaues qu'era petita presència der Occitan ena guida (sonque i a eth preambul) e enes bilhets ère de besonh perque ei "l'idiòma deu terraire". Pèire ditz a Maria ena tua darrèra obra "Maria von Heilbronn": "escotà-me, ieu, ai altra causa a faire que de m'explicassejar ambé

tu". Ac calerie dèder ad aqueth visitant inoportun, ath sosprefecte e a toti aqueri qu'actuen ath cant dera represion en cassi com aguest... o açò: "va a cagar a la vinha e torne-me la clau" ...

As seguit eth cas deth Sr. Pascual Tirach?. Eth Sr. Tirach, professor de catalan ena Universitat de Perpignan publicèc enes diaris Midi Libre e Independent era esquela faussa e umoristica der alavetz prefecte Bernard Bonnet. Ac hège pr'amor de trufà-se'n pera persecucion qu'a hèt dera lengua catalana en Languedoc-Rousillon. Eth resultat a estat que se l'a sosmetut a judici e qu'eth Sr. Tirach a passat quate dies ena preson, a estat condemnat a pagar 20.000 FF (500.000 ptes.) e ei pendent de sancions administratives mès fòrtes que pòden arribar a auer repercussions professionaus. Non te semble un shinhau massa en país dera libertat, dera igualtat e dera fraternitat?

Qué pretenen?. Parafraesant ua darrèra referéncia deth tòn "Maria von Heilbronn" (que recomani) creigui qu'eth govèrn francés volerie "Occitània aprefondida dins lo gorg de l'oblit". I volerien a Occitània e a totes es demès nacions minorisades.

Cau resistir benaimat Pèire!

Jusèp Loïs Sans Socasau
Institut d'Estudis Occitans-Aran

Se clausure en Salardú eth cors de formacion de techniques d'antifurtivisme

Redaccion
VELHA

P endent es dies 31 d'agost, 1 e 2 de seteme era Val d'Aran a estat, per prumèr còp, er escenari d'un cors qu'a servit entà ensenhar es techniques que s'an de seguir entà combàter eth furtivisme.

Era Agropacion d'Agents Forestaus de CCOO amassa damb eth Conselh Generau an decidit portar a tèrme aguestes jornades entà sajar de potenciar e melhorar es coneishements en aguest camp en tot adreçà-se as professionals qu'en un moment o un aute an d'actuar dauant d'aguesta problematica.

Cau dèder que tanben an rebut era colaboracion per part des Federacions Territoriaus de Caça e Pesca e era Direccion Generau de Miei Naturau deth Departament d'Agricultura, Ramaderia e Pesca dera Generalitat.

Per çò que tanh ath nombre d'incrits es places s'aueren d'augmentar des trenta previstes en un començament a un totau de cinquanta en tot auer de deishar a fòrça interessats sense poder participar. Dat er interès qu'a desvelhat ei previst qu'entran que ven se torne a hèr ua naua edicion qu'enguan a acuelhut era Aubèrja Garona de Salardú.

Segontes es encargats dera organisacion, eth furtivisme ei cada viatge mès professionalisat, per çò qu'era formacion des persones qu'an de trabalhar entà combatè-lo ei plan importanta.

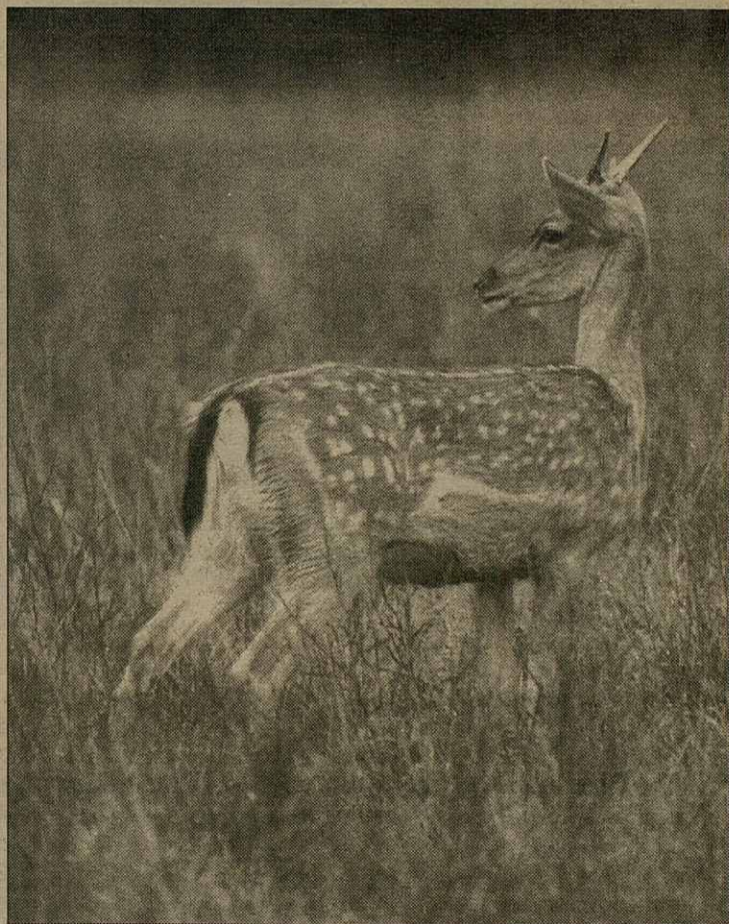
Aguest cors a anat adreçat basicament entà agents forestaus, guardes de resèrva e fauna sauvatja, Mossos d'esquadra, agents de Sepro, guardes de pesca fluviau dera Federacion de Lhèida de Pesca atau coma tanben entà guardes francesi.

En aguest sentit eth President dera Associacion de

Caça e Pesca dera Val d'Aran, Carlos Barrera, assenhalèc que: "ua part deth territòri ei resèrva nacionau de caça e er aute ei zòna de caça controlada, totes dues en frontèra damb França de qui ans en darrèr auèm patit un fòrt furtivisme. Ara eth furtivisme va mès enlà ja que i a indicis de gent que ven der exterior e qu'acompanhats de gent deth país lo practiquen entà lucre economic. Açò convertís era Val d'Aran en punt adequat entà ensenhar es techniques entà combàter aguest problèma".

Per çò que tanh ath furtivisme transfronterèr cau rebrembar qu'en 1991 s'incièren ua sèrie de colaboracions entre agents francesi e es agents forestaus deth DARP, entà her un contròu preventiu, entà evitar era entrada de caçaires d'aguest país e Aran.

Aguesta colaboracion enguan pòt anar a mès ja que i participarà era garde-

Eth furtivisme ei cada viatge mès professionalisat

ria de fauna francesa, era guarderia forestau d'Aran e agents deth DARP.

Tot e qu'eth cors de techniques d'antifurtivisme ère dubèrt sonque entà gent de Catalonia e França en ua pròpleu edicion se poirie

ampliar ara rèsta de zònes der estat espanhòu que poguen patir d'aguesta problematica.

Eth cors d'enguan acabèc eth dimèrcles damb era entrèga des certificats d'assistència.

Carona enjós

L'Euròpa pagarà pas mai per lengas minorizadas

David Grosclaude
LESCAR

La Comission europèa après una decision de justícia, prepausèt la supression dels 3,6 milions d'ecu destinats a las lengas minorizadas. Los govèrns estatals e los parlamentaris europèus pòdon restablir aquel budgèt. O faràn? Per l'òra digun o sap.

Mai d'un responsable associatiu occitan a demandat al govèrn francés e particularment al ministre de las finanças d'intervenir per empachar la disparicion d'un budgèt força petit mas que jòga sovent un ròtle important.

De tot biais es una decision que s'es mantenguda farà mal a las associacions e autas entitats occitanas qui, com en l'Estat francés, espèran sovent de l'Euròpa çò que l'Estat vòl vas donar.

Decision de justícia

L'accion per davant la Cort de Justícia Europèa lançada pel Reiaume Unit, a prepaus d'un finançament de projectes relatius a l'exclusion sociala, desemboquèt sus la conclusion que quauques despensas decididas pel par-

lament d'Estrasborg avián pas de basa legala.

Es la conclusion que ne tirèt la justícia europèa e que demandèt a la Comission de prepausar una solucion. Lo resultat es que la Comission Europèa prepausa de suprimir vint e cinc linhas budgètarias. Al demèst d'aquelas linhas se tròba la qu'es reservada a las lengas minorizadas e que representa 3,6 milions d'ecu.

Aqueles budgets "sense basa legala" son estats creats pel parlament d'Estrasborg qu'a un cèrt poder en matèria budgètaria. Lo problèma es que cal oficialment que tota despensa siá apiejada sus un tèxte comunitari, en l'ocurrència lo tractat de Maas-

La Comission Europèa a fait una proposicion radicala

Consequéncias marridas

Se la question de las lengas minorizadas es done quasi anecdotica dins lo budgèt europèu, la supression dels 3,8 milions d'ecu auria unas consequéncias concrètas marridas. Primièr lo Burèu per las Lengas Mens Espancidas depen d'aquela linha budgètaria. Seria dins l'impossibilitat de seguir son trabalh d'informacion, de publicacion e d'organe de ligason entre las diferentas minoritats. Se res es fait rapidament i aurà res per las lengas minorizadas dins lo budget de 1999.

Forças associacions an podut lançar projectes mercès a una ajuda europèa. Es particularment vertat dins d'Estatz coma la França on l'Euròpa compensa sovent l'absència d'ajudas vengudas dels ministèrs (cultura, ensenhament).

La solucion pel restabliment de la linha budegètaria se tròba benlèu al Parlament qu'a lo poder de far pression sus la Comission Europèa e su conselh dels ministres al moment del vòte del budgèt.

tricht. Ja quauques associacions de promocion de las lengas minorizadas en França parlan de l'article 128 del tractat de Maastricht qu'evòca las lengas e culturas en Euròpa. Mas sembla pas que la justícia europèa s'aguèsse podut accontentar d'aquò.

Los 25 dubgets que riscan de desaparèisser representan en tot 283 milions d'ecu çò qu'es pauc de causa comparat amb lo 96 miliars que son previstes dins lo projecte de budgèt de l'Union per 1999.

Tèrc Mond

Cal dire que l'accion del Reiaume Unit tòca tanben la moneda qu'era distribuïda a mai dúna Organizacion Non Governamental (ONG) que trabalhan en los païses sosdesvolopats. Son 20 milions d'ecu que las ONG trobaràn de manca. Las pressions pel restabliment d'aquelles budgets venon donc d'un pauc pertot. Òm tròba tanben dins las suppressions las ajudas al Tribunal penal Internacional que jutja los criminals de guèrra. Es possible que las lengas minorizadas tròben mens d'ajudas que d'autres sectors e que pòscan pas conservar una plaça dins los budgets europèus.

Ben sovent vaquí çò que se ditz d'aquestas doas lengas, las mai parieras de tot l'ensems romanic. Aquesta expression, patentada pel grand estudiós catalan Joan Coromines, es un dels topics preferits dels afogats occitano-catalanofils. Cal saber que Coromines comencèt son experiéncia linguistica amb l'occitan, mai concretament l'aranés.

Pasmens se pòt parlar de lengas bessonas? O es simplement un eufemisme per defugir la relacion (incestuosa?) entre ambedoas lengas e non pas dire que s'agís de la meteissa? La bessonitat vòl dire la meteissa composicion biologica mas dins doas entitats diferentas; alara es aiçò aplicable a una lenga qu'es pas una causa monolitica e qu'admet de variacions diversas que ne disèm dialèctes e parlars?

Tornam enrèire. Al sègle passat, los grands escrivans de lenga catalana èran convençuts que lo catalan èra un dialecte occitan que ne disián lemosin. Aviam en comun los trobadors e fins a l'Ausiàs March la literatura catalana emplegava encara d'"occitanismes". Aquesta vision, idèa de filiacion cambièt un chic a la debuta d'aqueste sègle e

Occitan e catalan: dos lengas bessonas (?)

Claudi Balaguer

comencèt alavètz la granda discussion sus l'origina catalana: iberò-romanica o gallò-romanica? Plan segur, las discussions mesclavan a bodre ideologias politics e linguistica... Un còp publicat lo manifest del 1934 d'un grop d'intellectuals catalans, las relacions occitanò-catalanas foguèron copadas; s'i declarèt d'un biais ferm que lo catalan èra una lenga e non pas un dialècte occitan.

Lo libre de granda qualitat scientifica del lexicòlog valencian Germà Colon: El lèxic català dins la Romània determinèt d'un biais definitiu que lo catalan èra lexicalament gallò-romanica, mas qu'aviá de paraulas diferenciadas que se trapan pas en occitan. Pasmens lo provençal a de paraulas diferenciadas del lengadocian e aquò ne fa pas una lenga dissepada. Podèm dire çò meteís amb lo valencian e tots los autres dialectes de que que siá lenga. Tocam aquí la problematica de la definicion d'una lenga... Pèire Bec, el, creèt l'ensems occitano-roman per melhor s'ajustar a la realitat comuna de las doas lengas.

A l'edat mejana, las diferéncias entre catalan e l'occitan escrich son pas ben nombrosas e cal remarcar que sabèm pas consi èran los parlars lengadocians meridionals amagats jos lo lençòl de la koinè. Vesèm per exemple que lo plural femenin amb -es es pas unencament catalan; se trapa actualament en aranés, dins la zona de Luishon, en Donesan e possiblement èra mai esparidit abans (cantes per cantas es ben frequent per exemple). Pasmens amb sas enclusions dins una esfera francesa per l'un e espanhòla per l'autre, occitan e catalan adoptèron mai de traches distintius que fan que uèi malgrat un fons lexical basic comun existisson de factors diferencials ben presents e que a mai se fan mai forts cada jorn.

Vaicí de curiosas coincidéncias dins los encastres nostres. Avèm Jordi e non pas Jorgi e es tanplan la forma preferida per l'occitan. Los valencians fan servir un fum de, expression predilecta dels occitans; la blanca (garsa) que leumens es agaça en òc a una varianta

blanca a Tolosa; la vesprada i correspond perfiechament a la vesprada provençal. Seria lo valencian d'occitan coma dison d'uns o melhor encara... un parlar provençal? La tià baleara atribuïda als italians seria puslèu eiretada —un còp mai— dels provençals. Lo gosar catalan e lo gosar lengadocian an tots dos la meteissa g-de sosten. E la lista seria longassa encara... Benlèu una darrièra semblança curiosa amb l'airal provençal, l'espandiment de l'alloli/alhòli...

L'influéncia dels occitans demografica (se vei en agachar los noms catalans: Gascó, Tol(o)sà, Alverny(at), Roig, Güell, Gaudí... e en acabar amb Soley), culturala, politica e sociala (literatura, maridatges de la noblesa, bastison d'esglésias...) s'apondèt de longa a la societat dels Païses Catalans mas tanben a d'autres airals (emigracion dels forniers auvernhasas a Madrid durant lo sègle d'aur per exemple). Un pauc umoristicament, per vos donar una idèa dels forts corrents migratoris occitans podèm dire que las bèlas vei-

turas americanas son gaireben totas occitanas: Cadilhac, Pontiac... Fin finala de tant agachar... veses d'occitans de pertot...

Fin finala çò qu'es evident es que lo catalan (e l'aranés ben sovent) s'alunhan cada còp mai de l'occitan de l'estat francés. Es clar, cada lenga dominada patís una influéncia, de còps drastica, de la lenga dominant. En catalan, s'emplega cada còp mai escollir puslèu que triar, atrevir puslèu que gosar, apropar puslèu que acostar e d'autres encara. Aquò es encara mai vesedor dins l'airal dels neologismes: l'occitan, calcaire del francés, farà un concretizar e lo catalan copiaire de l'espanhòl farà un concretar e defugissèm de parlar de tot çò qu'es incrementar, jubilar, foment...

Col·labora l'Arxiu Occità
de la UAB

Institut d'Estudis
Medievals.
Edifici B.
08193 Bellaterra (Barcelona)
Telèfon 93 581 11 44
E-mail
arxiuoccita@blues.uab.es

miralhem-mos

“Comencèc a plòir de punta a punta dera montanha”

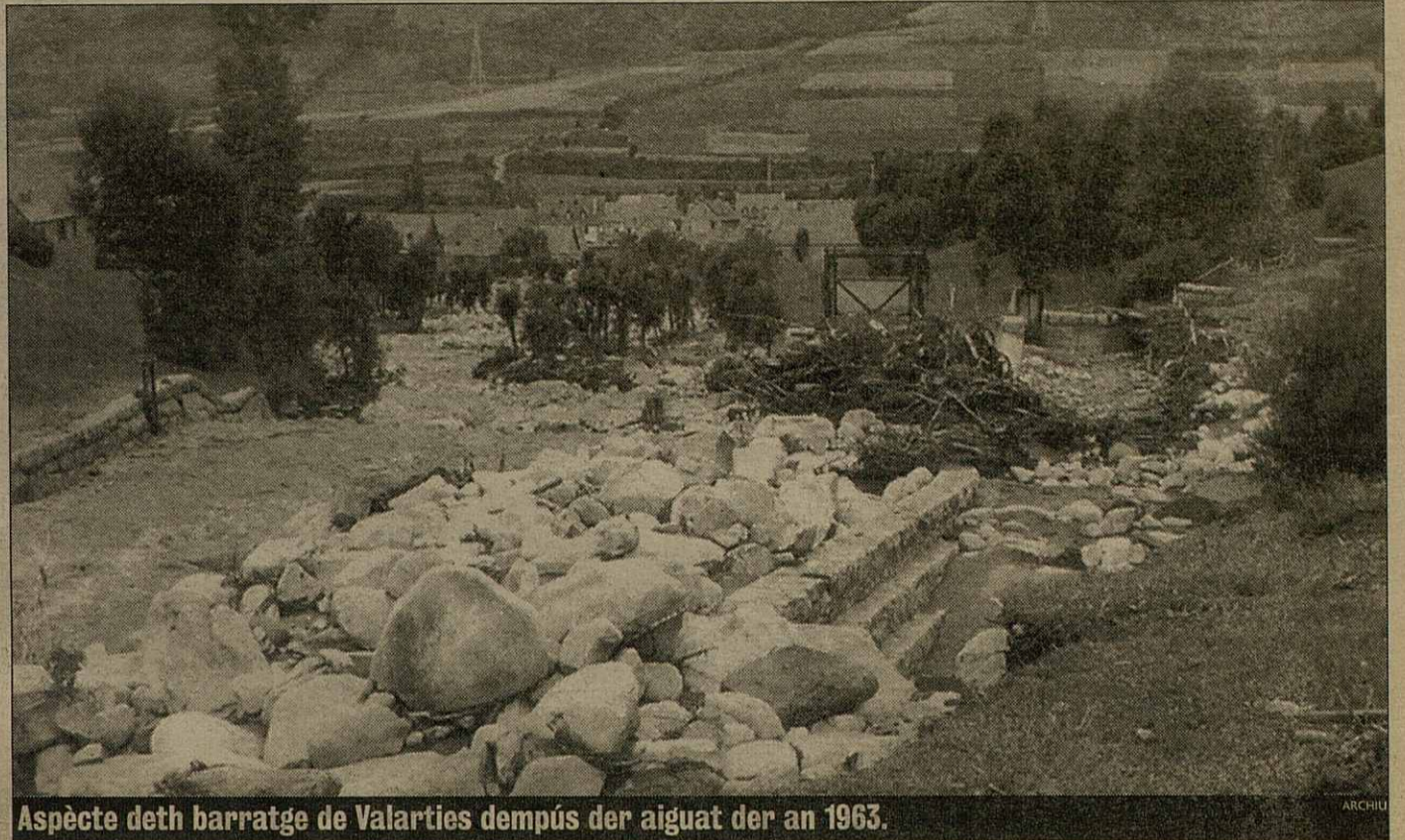
Pilar Barés

Dempús d'auer “estat de vrenhes” mos cau tornar tath trabalh. E aué ena seccion de miralhem-mos rebrembaram es aiguats qu'agueren lòc ena Val d'Aran, mès concrètaments en Arties, enes ans trenta sèt e seihanta tres.

Ena memòria de Joan Portolà i son presents es dus aiguats pr'amor que les viuèc ben d'a pròp. Ath long deth sòn raconte a jo me semble qu'a ua sòrta de camèra fotografica en cervèth pera forma de rebrembà'c.

Joan Portolà Pinòs, de çò de “Juanito” d'Arties, neishèc ara hè setanta sèt ans. Quan arribèc era aiguassada der arriu Garona er an trenta sèt, Joan ère tot joenòt, compdaue damb setze ans. Rebrembe qu'ère eth dia vint-e-sèt d'octobre quan comencèc a plòir de punta a punta dera montanha. Londeman les calec hùger de casa pr'amor que ja les entraue aigua, alavetz viuèn ena plaça. Agueren de trèir a sa papa en braça perque ère malaut e lo portèren entà ua auta casa dera plaça a on encara non i arribaue era aigua. Mès, entàs dues o tres dera maïtiada se n'agueren d'escapar tanben. “Alavetz mo'n anèrem entà un barri que se'n ditz Sacòrtia, qu'aquiu i son es de Palhàres e es de Tòni. E prauba gent, a recuèlher ena sua casa a toti es que mos escapàuem. Tot ère coma un hormiguèr, es dues cases!”

“Pendent tot eth ser enteníem coma baishauè era aigua. Era net deth vint-e-ueit ath vint-e-nau eth Garona ja comencèc a emportà-se eth pònt. Jo èra damb un policia, aqui ath cant der arriu e fotoc un pet eth Pònt deth Garona que mos calec escapar perque s'emportaue tot aquerò que se trapaue peth deuant. Mès eth dia vint-e-nau tath torn des nau deth maitin ei quan s'emportèc es cases. Alavetz viege damb fòrça! Ui, guarda se viege damb fòrça qu'es palhèrs baishauen sancers, e es tets e tota era èrba baishauen coma barcos!. Des bòrdes n'auien trèt eth bestiar, ja se vedie qu'anaue a passar tot aquerò. En totau eth Garona se'n portèc entre cases e bòrdes quinze edificis”. Tot seguit damb era man senhale ath costat der arriu a on abantes i èren plaçades es cases e bòrdes. “De tot aquerò que se'n portèc non s'a

Aspecte deth barratge de Valarties dempús der aiguat der an 1963.

lheuath arren sonque es cases qu'èren ath costat der arriu e que demorèren damb quauqua paret. Des quinze edificis quate s'aparièren mès es auti onze quedèren desapareishudi. E alavetz dempús der aiguat, fixa-te, nosati en casa, ena plaça, mos arribèc ara aigua en plafon. Auíem era cava plea e aguèrem de vuedar era bassa que i deishèc a còps de caudèrs. Ena plaça i quedèc ua nautada de mèc d'un mètre e miei de sable e bassa. Es dies següents ac calec limpiar tot damb cars -que se'n diden tamborèus-. Entà limpiar era plaça mos i estèrem uns quinze dies. En acabar era aiguassada se lheuèc eth bon temps”.

Er aiguat der an seishanta tres siguec eth dia tres d'agost peth desbordament der arriu Valarties. “Tanben comencèc a plòir de patac. Nosati, per cèrt qu'auíem un bar ena plaça, vesilhàuem des de naut dera tauèrna mès vedíem qu'er arriu baishauè molt gròs. Aqueth ser non mo'n volèrem anar entath lhet en tot pensar que baisharie era aigua. En aqueres que mos arribèc un treballador d'aguesti que trabalhauen de nets ena peirera que i a abantes d'arribar en Gessa, e en tot plorar mos ditz

que se li auie emportat era casa. Alavetz anèrem a campar e, ui! ena plaça ja i auie aigua enquia era cintura. Mès aguesta aigua viege deth Valarties. En anà-i a campar senteguèrem es crits d'auxili de tres hemnes e quate o cinc mainatges que s'auien quedat presoèrs ena casa des de Domingo. Ja i auie mèc de miei mètre d'aigua, e alavetz coma podèrem mo'les carguèrem en còth, passèrem er un ath darrèr der aute e mos possàuem, mès era aigua se mos emportaue. Un viatge les treiguèrem les portèrem entara cauçada. Rebrembi qu'entàs dues dera net ja se'n portèc es cases deth cap dera vila, eth carrèr que va entà Sant Pelegrin, a on ei aquera auta capèla petita. A part des edificis tanben se'n portèc eth pònt deth Valarties, o siguec que demorèren damb miei pòble incomunicat. A nosati se mos tornèc a aumplir era casa d'aigua, clar coma èm enter dus arrius...”

Aguest viatge era aiguassada tanpòc aguec guardaments damb arren ne damb degun. Se'n portèc tot aquerò que trapèc ath sòn pas. Rebrembe Joan qu'er aiguat se'n portèc ua senhora qu'ère francesa.

Deuèn èster es dues o tres deth maitin, ja auie gessut de casa en tot escapar dera aigua quan de patac rebrembèc que s'auie deishat es jòies. Tornèc e en tot ère laguens dera casa siguec presa dera aigua. La cerquèren damb maishines a on i auie hanga e sable. Ath cap d'un mes en Les un tau Làzaro en tot pescar trapèc era hemna. Guarda, trenta e picò de quilomètres que siguec arrossegadal”.

Joan, tot seriós, hig: “era aiguassada deth Valarties coïnçidís damb er aiguat qu'aguec lòc tanben en Senet”. Ena documentacion que se saue en Ajuntament ditz qu'eth quinze de noveme deth madeish an i tornèc a auer un aute desbordament der arriu Valarties e qu'es maus sigueren hèti enes madeishi edificis que ja auien estat tocadi per aiguat deth tres d'agost peth madeish arriu. Era relacion que se i hè des damnatges ei de: dètz-e-nau cases, sèt bòrdes, un horn de pan damb es sues maishines. Eth totau dera relacion equivau a cinc centes quaranta tres mila pessetes qu'en aqueri tempsi deuèn èster un pialèr de sòs!

Propietari:
JOSEP ALTADILL GONZALEZ

Establiment Gourmet
Pinxos - Tapes
Bodega (criances, reserves
i grans reserves)
Productes de la Vall
Menjar preparat per emportar

Passeg dera Libertat, 5 • Vielha
Tel./Fax (973) 64 08 82
25530 VIELHA (LLEIDA)

**EMPRESARI O
TRABALHADOR:**

- ✓ S'as un projecte d'empresa o autonòm.
- ✓ S'ès capaç d'amià-lo damb exit te podem ajudar.
- ✓ Plan d'empresa, finançament, subvencions.

J. TOLO E ASSOCIATS, C.B. Tel. 973 64 21 58